

интереса и его значение для формирования положительного отношения к обучению у учащихся начальной школы.

Ключевые слова: мотивация, обучение, учебная деятельность, интерес, познавательный интерес, мотивационный компонент, активность, самостоятельность, младший школьник.

Elena Nikitina. From the history of the problem of motivation of educational activity of younger students (70-80th of the XXth century).

The article considers the development of the problem of formation of learning motivation among elementary school students in the second half of the XXth century. The role of motivational component in the educational activity of younger schoolchildren is revealed. Particular attention is paid to the problem of formation of informative interest and its importance for the formation of a positive attitude to learning in primary school students.

Key words: motivation, training, educational activity, interest, cognitive interest, motivational component, activity, independence, junior high school student.

РОЗДІЛ IV. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

УДК 372.815

Л. С. Голодюк

ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ КОЛЕКТИВНОГО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З МАТЕМАТИКИ

У статті розкривається один із способів формування соціально-інтерактивних та організаційно-адаптаційних умінь учнів у процесі колективного виконання завдань з математики. Описані практичні поради щодо роботи в онлайн-офісному сервісі Диск Google та запропоновані завдання для колективного виконання учнями.

Ключові слова: організаційно-адаптаційні уміння, соціально-інтерактивні уміння, навчально-дослідницькі уміння, онлайн-офісний сервіс.

Постановка проблеми. Широка демократизація суспільства, створення сприятливих умов для розвитку активності, самодіяльності і самостійності особистості висунули на перший план проблему організації активної соціально значимої та індивідуально значимої діяльності.

Проблема взаємодії освіти та соціалізації є актуальною для вітчизняної науки. Так, у соціологічній і педагогічній літературі розглядаються методи соціалізації у школі, аналізуються зміни в освіті та культурі та їх вплив на процес соціалізації. В останні роки відбувається значне розширення сфери дослідження проблеми соціалізації. Незважаючи на наявність різноманітних,

багатоаспектних досліджень, вчені вважають, що процес соціалізації не можна розглядати у відриві від впливу і взаємодії із середовищем у якому навчається дитина.

У сучасній літературі актуальними є комплексні дослідження проблем суспільства, освіти та соціалізації. Один з напрямків такого дослідження полягає в пошуку нових технологій соціалізації, адекватних суті мінливого світу. Саме тому, соціалізація виступає спеціальним предметом нашого дослідження у площині формування соціально-інтерактивних умінь школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема соціалізації молодого покоління ґрунтовно досліджується в зарубіжній та вітчизняній літературі. Теоретико-методологічні засади соціалізації розкривали у своїх роботах: Н. Андрєєнкова, С. Батенін, О. Безпалько, М. Вебер, Ф. Гіддінгс, Е. Еріксон, І. Кон, М. Лукашевич, В. Москаленко, Ю. Поліщук, З. Фрейд.

Особливості процесу соціалізації в сучасних умовах інформаційного суспільства досліджували Ш. Амонашвілі, Н. Гавриш, Н. Лавриченко. Соціалізаційна тематика продовжує свій розвиток у дисертаційних роботах Ю. Богінської, В. Іванова, Н. Ковальчук, О. Панагушиної.

Разом з тим, питання формування соціально-інтерактивних умінь школярів залишається не розкритим.

Метою статті є розкриття одного із способів формування соціально-інтерактивних та організаційно-адаптаційних умінь учнів у процесі колективного виконання завдань з математики.

Виклад основного матеріалу. Зміст поняття «соціалізація» є нестабільним, неоднозначним і має двосторонній характер. Так у своїх роботах Т. Парсонс і Р. Мертон розкривають поняття «соціалізацією» як процес повної інтеграції особистості в соціальну систему, у ході якого відбувається її пристосування, адаптація. Отже, з однієї сторони соціалізацію можна трактувати як процес входження дитини у соціальне середовище і її пристосування до різних факторів. Разом з тим, з іншої сторони, Г. Олпорт та К. Роджерс під соціалізацією розуміють процес само-актуалізації «Я – концепції», самореалізації особистістю своїх здібностей, як процес подолання негативних впливів середовища, які заважають її саморозвитку і самоствердженню. Ці підходи не суперечать один одному, а визначають двосторонній характер соціалізації.

Таким чином, соціалізацію розглядаємо як процес і результат засвоєння та подальшого активного відтворення дитиною соціального досвіду, шляхом формування соціальних умінь.

Розглядаючи дану тему, звертаємо увагу на інтерактивні уміння учнів, що включають аналітичні вміння, вміння орієнтуватися в новій ситуації, оцінювати її, вміння ефективно взаємодіяти для вирішення проблемних завдань, оперувати правилами й умовностями спілкування, встановлювати контакт (в усній та писемній формах), вміння інтерпретувати комунікативні стратегії партнера і адекватно будувати власну стратегію. Отже, у процесі спільної діяльності і спілкування формуються соціально-інтерактивні уміння, які сприяють

формуванню і розвитку культури мислення, культури почуттів, культури поведінки.

Другим компонентом навчально-дослідницьких умінь визначаємо організаційно-адаптаційні вміння, які забезпечують продуктивне входження дитини в інформаційно-освітнє середовище, формуються за допомогою дій планування самостійної діяльності відповідно до її мети, вибору способів досягнення мети і необхідних для цього засобів, визначення послідовності дій у структурі діяльності. Особливо виділяємо планувати самостійну діяльність. Планування – це мислиннева діяльність, що передбачає усвідомлення змісту та послідовності розумових і практичних дій, потрібних для виконання певної мети. Планування конкретної діяльності починається з формулювання мети, завдань, вибору форм, методів, прийомів, засобів діяльності, його нормування, вибору форм і методів контролю та обліку. Саме тому є нагальною потребою розглянути завдання «Моделюй за комп'ютером», мета якого полягає у виявленні особливостей, ознак, властивостей математичного поняття. Конструктивний аспект завдання – побудова на основі зроблених висновків малюнка або моделі на комп'ютері.

Розглянемо службу Документи Google сервісу Диск Google, як онлайнвий офісних сервісів для організації колективної роботи щодо виконання завдань з математики. Вивчення курсу інформатики з 2-го класу спрощує виконання вказаного завдання в основній школі, оскільки учні створюють облікові записи у початковій школі. Вчителям радимо задавати учням завдання «Моделюй за комп'ютером» як домашнє (учні повинні виконувати його у парі або в групі з однокласниками).

Програми, що входять до складу службу Документи Google сервісу Диск Google, надають користувачеві можливість створювати та редагувати текстові документи, електронні таблиці, презентації, малюнки, форми, переглядати і редагувати документи у форматах PDF та Microsoft Office.

Доступ до служби здійснюється за допомогою браузера з комп'ютерів і мобільних пристроїв.

Для того, щоб отримати можливість користуватися службою Документи Google, слід створити обліковий запис.

Поради щодо відкриття облікового запису та перехід до служби Документи Google сервісу Диск Google:

1. Відкрити Інтернет, використавши один із браузерів.
2. У полі введення адреси записати адресу пошукової служби Google <https://www.google.com.ua/>.
3. Клікнути на посиланні *Увійти*.
4. У вікні, що відкриється потрібно ввести дані свого облікового запису (адресу електронної пошти Google і пароль).
5. Клікнути на кнопці *Увійти*.
6. Вибрати в розділі *Служби* команду *Диск*.
7. Натиснути кнопку *Створити* або вибрати файл із переліку, розміщеного на сторінці служби Документи Google сервісу Диск Google.

У службі *Документи Google* передбачена можливість спільної роботи з документами. Користувач служби залежно від своєї ролі може бути власником файлу або одним із учасників колективної роботи. Користувачам, які не є учасниками колективної роботи, можна надати право перегляду (але не редагування) документа.

Звертаємо увагу, що формування навичок використання графічного редактора онлайн-служби *Документи Google* дозволять учням: створювати, спільно використовувати і змінювати малюнки в Інтернеті; публікувати малюнки в Інтернеті як зображення або завантажувати їх в стандартних форматах; вставляти текст, вставляти малюнки в інші документи, таблиці або презентації Google за допомогою веб-буфера обміну і потім змінювати їх безпосередньо в документі.

Поради щодо створення малюнків:

1. Відкрити обліковий запис та перейти до служби *Документи Google* сервісу *Диск Google*.
2. Відкрити *Список документів*, натиснути кнопку *Створити* і вибрати пункт *Малюнок*.
3. За допомогою команд меню і кнопок на панелі інструментів можна створювати блок-схеми і графіки, а також інші типи малюнків.
4. Вказати ім'я документа. *Примітка*. Клікнути на записі *Малюнок без назви*. У вікні, що з'явиться, вписати назву в поле *Введіть назву нового документа*.
5. Встановити права доступу до документа.

Поради щодо використання окремих інструментів.

Лінія: натисніть кнопку миші в початковій точці і перетягніть другий кінець лінії в потрібне місце.

Стрілка: натисніть кнопку миші в початковій точці і перетягніть стрілку в потрібне місце.

Крива: натисніть кнопку миші в початковій точці і намалюйте криву, переміщаючи курсор. Як тільки крива буде готова, вона автоматично «згладиться».

Примітка. У режимі малювання ліній можна створювати нові лінії до тих пір, доки не повернетесь в режим вибору за допомогою кнопки *Вибрати* на панелі інструментів або клавіші *Esc*.

Фігура: виберіть фігуру з меню *Вставити* команди *Форма* або на панелі інструментів кнопку *Форма*. Потім натисніть у будь-якому місці сторінки, щоб вставити фігуру з розмірами за умовчанням, або задайте її розмір за допомогою курсору миші.

Word Art: вибравши цей параметр, уведіть текст і натисніть клавішу *Enter*.

Текстове поле: натисніть на те місце, куди необхідно додати текстове поле, уведіть текст і натисніть клавішу *Enter*. Текст буде доданий до малюнка. Щоб мати можливість переносити окремі слова тексту і змінювати їх розмір, використовуйте текстові поля, а не об'єкти *Word Art*.

Додавання тексту у фігури: двічі клікнути на фігурі (можна також натиснути на фігуру правою кнопкою миші і вибрати команду **Редагувати текст** або виділити фігуру і натиснути на панелі інструментів кнопку **Редагувати текст**).

Щоб уставити в малюнок зображення, виконайте вказані нижче дії.

1. Виберіть у меню *Вставити* команду *Зображення* або натисніть кнопку *Зображення* на панелі інструментів.

2. У вікні, що з'явилося, виберіть один із перерахованих нижче варіантів:

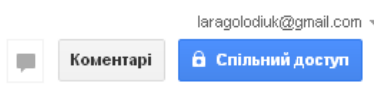
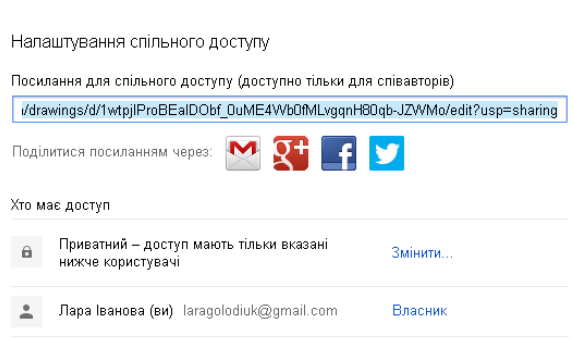
- Натисніть кнопку *Завантаження* і виберіть на жорсткому диску зображення, яке хочете вставити. Використовуйте цей варіант для вставки зображень, що зберігаються на комп'ютері.

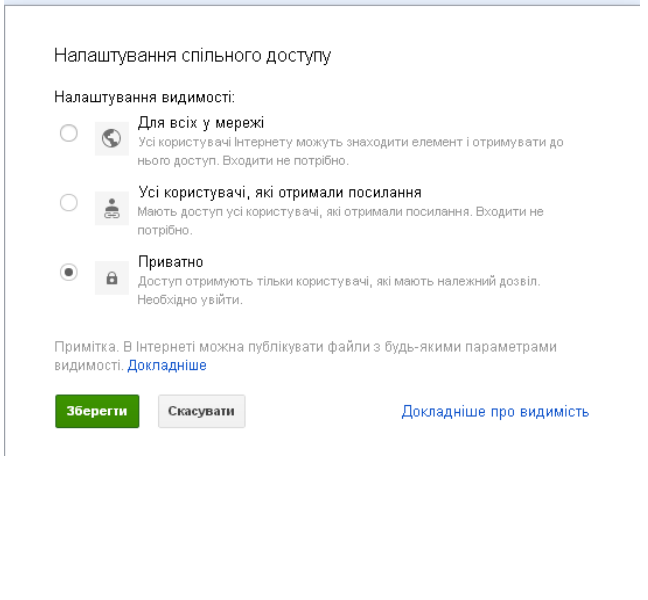
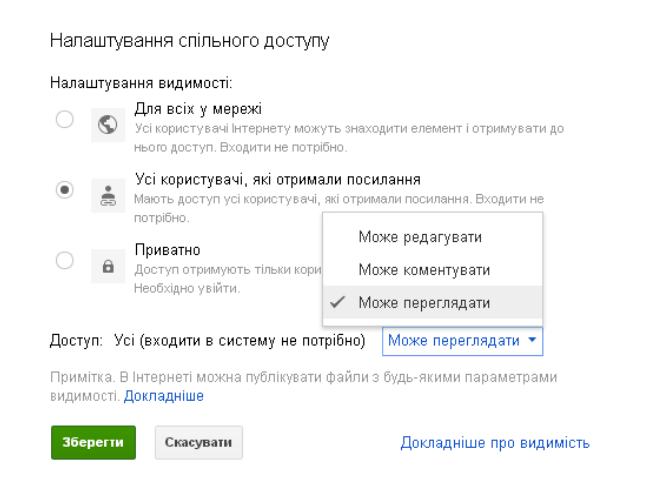
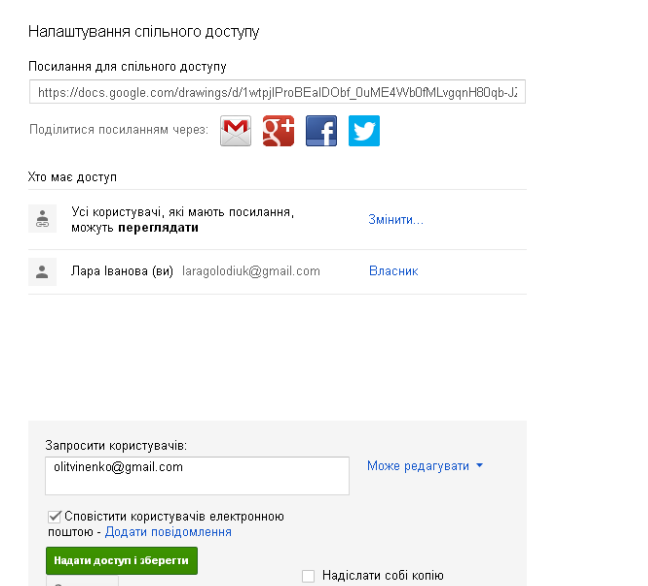
Примітка. До зображення, що вставляється, висуваються такі вимоги: формат PNG, JPEG або GIF (без анімації); ширина або висота не повинні перевищувати 2000 пікселів; розмір не повинен перевищувати 2 МБ.

- Натисніть *URL* і вставте адресу зображення, яке хочете додати. Використовуйте цей варіант, якщо потрібне зображення вже знаходиться в Інтернеті.
- Виберіть *Пошук зображення Google*, уведіть слово і натисніть кнопку *Пошук зображення*. За результатами пошуку виберіть одне з запропонованих зображень. Пам'ятайте, що при цьому необхідно вибирати тільки ті зображення, щодо яких ви упевнені, що їх можна законно використовувати в даному контексті. За потреби додайте відповідну інформацію про автора.

3. Натисніть кнопку *Вибрати*.

Для організації спільного доступу до документів або визначення прав доступу слід:

<p>1. Клікнути на кнопці <i>Спільний доступ</i>.</p>	
<p>2. У вікні, що буде виведене на екран, клікнути на посиланні <i>Змінити</i> у рядку <i>Приватний – доступ мають тільки вказані нижче користувачі</i>.</p>	

<p>3. Налаштувати доступ до змісту файлу. Встановити перемикачі у відповідних полях. <i>Примітка.</i> <u>Для всіх у мережі</u> (усі користувачі Інтернету можуть знаходити елемент і отримувати до нього доступ). <u>Усі користувачі, які отримали посилання</u> (мають доступ користувачі, які отримали посилання) <u>Приватно</u> (доступ тільки для співавторів).</p>	 <p>Налаштування спільного доступу</p> <p>Налаштування видимості:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Для всіх у мережі Усі користувачі Інтернету можуть знаходити елемент і отримувати до нього доступ. Входити не потрібно. ☐ Усі користувачі, які отримали посилання Мають доступ усі користувачі, які отримали посилання. Входити не потрібно. ☒ Приватно Доступ отримують тільки користувачі, які мають належний дозвіл. Необхідно увійти. <p>Примітка. В Інтернеті можна публікувати файли з будь-якими параметрами видимості. Докладніше</p> <p>Зберегти Скасувати Докладніше про видимість</p>
<p>4. Вказати міру доступу: може переглядати; може коментувати; може редагувати (натискаємо на кнопку <i>Зберегти</i>). 5. Якщо обрали доступ: Усі користувачі, які отримали посилання або Приватно, то необхідно клікнути на кнопці <i>Зберегти</i>.</p>	 <p>Налаштування спільного доступу</p> <p>Налаштування видимості:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Для всіх у мережі Усі користувачі Інтернету можуть знаходити елемент і отримувати до нього доступ. Входити не потрібно. ☒ Усі користувачі, які отримали посилання Мають доступ усі користувачі, які отримали посилання. Входити не потрібно. ☐ Приватно Доступ отримують тільки користувачі, які мають належний дозвіл. Необхідно увійти. <p>Доступ: Усі (входити в систему не потрібно) Може переглядати</p> <p>Примітка. В Інтернеті можна публікувати файли з будь-якими параметрами видимості. Докладніше</p> <p>Зберегти Скасувати Докладніше про видимість</p>
<p>6. У вікні, що з'явилося, у рядку <i>Запросити користувачів</i> вказати адресу електронної пошти Google учасників спільної роботи. 7. Клікнути на кнопці <i>Надати доступ і зберегти</i>.</p>	 <p>Налаштування спільного доступу</p> <p>Посилання для спільного доступу https://docs.google.com/drawings/d/1wtpjProBEalDObf_DuME4Wb0fMLvqgnH80qb-Jz</p> <p>Поділитися посиланням через: </p> <p>Хто має доступ</p> <ul style="list-style-type: none"> Усі користувачі, які мають посилання, можуть переглядати Змінити... Лара Іванова (ви) laragolodiuk@gmail.com Власник <p>Запросити користувачів: <input type="text" value="olitvinenko@gmail.com"/> Може редагувати</p> <p>☒ Сповістити користувачів електронною поштою - Додати повідомлення</p> <p>Надати доступ і зберегти ☐ Надіслати собі копію</p> <p>Скасувати</p>

Можна проглядати історію правок, які внесли співавтори до малюнка. Інструмент не призначений для точного відстежування змін. Проте з його допомогою можна проглянути попередні версії документу, повернутися до будь-якої версії, а також дізнатися, хто вніс ту чи іншу правку.

Поради щодо переглядання історії змін.

1. Виберіть в меню *Файл* команду *Переглянути історію змін*.
2. Натисніть на мітку часу на панелі, що відкрилася, щоб побачити попередню версію документа. Імена авторів змін вказані під кольоровою міткою. Правки, виконані співавторами, будуть виділені різними кольорами.
3. Якщо ви хочете повернутися до версії, що проглядається, натисніть *Відновити цю версію*.
4. Щоб продовжити роботу над поточною версією, закрийте вікно *Історія версій*.

Правки за певний період часу групуються. Таким чином, пошук незначних відмінностей між версіями документа Google спрощується. Якщо ви хочете подивитися зміни в структурованому вигляді, натисніть кнопку *Детальніше* в правому нижньому куті документа.

Старі записи в історії змін Google іноді видаляються для економії місця. Якщо ви працюєте в Google Документах з великим файлом або файлом, який був створений давно, історія змін може бути скорочена.

Примітка. Під час відновлення однієї з версій останні не видаляються. Відновлена версія переміщується на початок списку, а решта версій документа, включаючи поточну, зберігається.

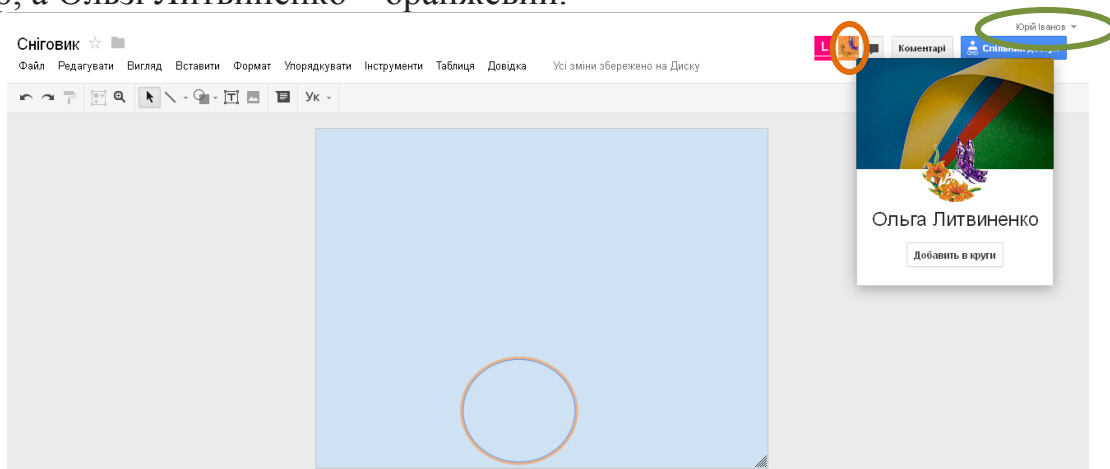
Приклад роботи над спільним документом.

Учень, Юрко Іванов, створив документ *Сніговик* і запросив до виконання завдання (пофантазуйте разом та створіть малюнок, елементами якого були круг і сектор) Ольгу Литвиненко.

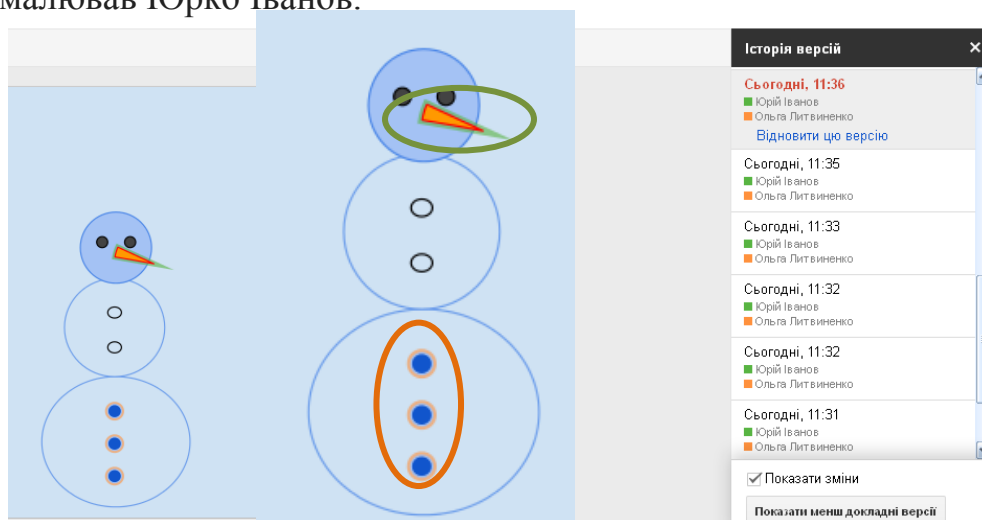
Кожен із співавторів малюнка будував свої елементи.

Звертаємо увагу, що під час он-лайн роботи кожному учню встановлюється автоматично колір. Це дає можливість учителю визначити елементи, які будував кожен учасник.

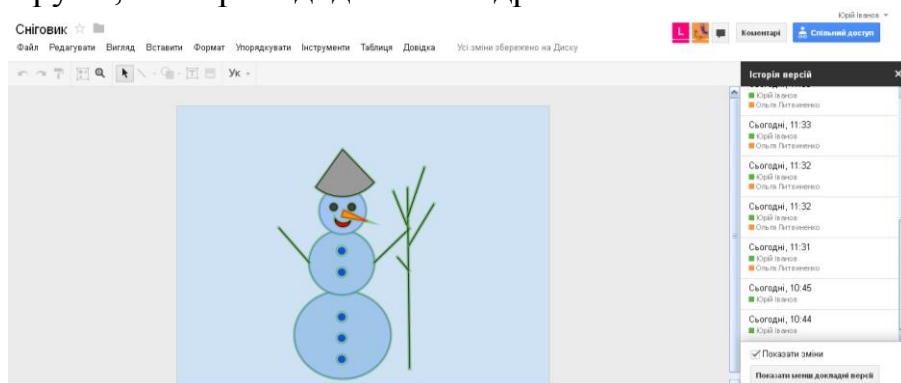
Для виконання цього завдання Юрку Іванову був відведений зелений колір, а Ользі Литвиненко – оранжевий.

На малюнку видно, що в деякий часовий проміжок (наприклад, 11:36), гудзики (у вигляді рівних кругів) малювала Ольга Литвиненко, а ніс (у вигляді сектора) малював Юрко Іванов.

У результаті виконання даного завдання був створений малюнок, який складався із кругів, секторів і додатково відрізків.

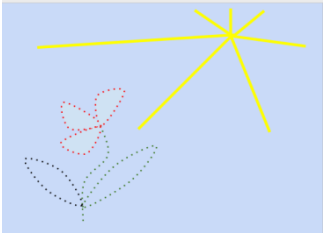
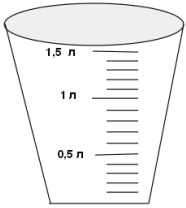
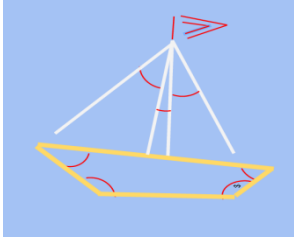
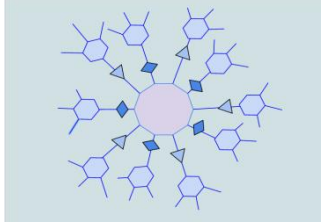
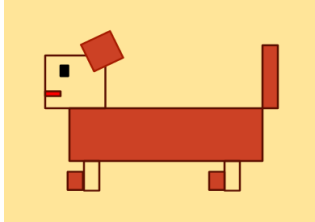
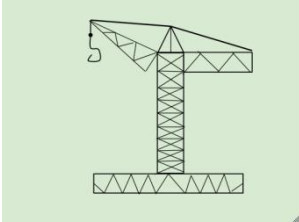

Виконавши завдання, власник Юрко Іванов відкрив доступ для перевірки вчителю. Учитель може редагувати малюнок. Усі кроки редагування учні можуть переглянути в історії змін. Колір, який відведений вчителю – рожевий.

Таким чином, учитель може перевірити виконання завдання і «вклад» кожного учня у виконання даного завдання.

Прикладами завдань для колективного виконання можуть бути наступні завдання.

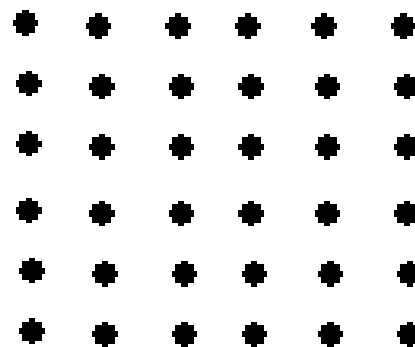
<i>Предмет дослідження. Точка, відрізок, промінь, пряма, площа</i>	<i>Предмет дослідження. Шкала. Координатний промінь</i>	<i>Предмет дослідження. Кут</i>
Пофантазуйте разом та створіть малюнок, елементи якого склалися б тільки з найпростіших геометричних фігур.	Пофантазуйте разом та створіть малюнок, одним із елементів якого була шкала.	Пофантазуйте разом та створіть малюнок, який склалися б тільки з кутів.

		
<i>Предмет дослідження. Многокутники. Рівні фігури</i>	<i>Предмет дослідження. Прямокутник, квадрат</i>	<i>Предмет дослідження. Трикутник</i>
Пофантазуйте разом та створіть малюнок, який складався б тільки з многокутників.	Пофантазуйте разом та створіть малюнок, який складався б тільки з прямокутників і квадратів.	Пофантазуйте разом та створіть малюнок, який складався б тільки з трикутників.
		

Завдання. Прямокутний паралелепіпед складено з чотирьох частин, кожна з яких складається з 4 кубів. Запропонуйте модель паралелепіпеда.

Завдання. У чотирикутнику $ABCH$, кут B дорівнює 75° , кут $ACB - 30^\circ$, кут $CAH - 50^\circ$. Знайти кут AHC , якщо $BC=AH$ та накресли рисунок.

Завдання. У даній решітчастій фігурі відстань між двома сусідніми точками по горизонталі чи по вертикалі дорівнює 1 см. З'єднайте дві точки так, щоб утворити відрізок довжиною 5 см. Скільки таких відрізків можна накреслити на цій решітці?

Завдання. Від прямокутника відрізали два трикутники. Трапеція, яка залишилася, має площу 30 см^2 і одна з її основ вдвічі довша за іншу. Яка сумарна площа двох відрізнаних трикутників?

Висновок. У процесі виконання колективних завдань у школярів формується розгорнута навчально-дослідницька діяльність шляхом оволодіння організаційно-адаптаційними та соціально-інтерактивними вміннями. Це у свою чергу дозволяє користуватися організаційними, логікомовленнєвими, пізнавальними і контрольно-оцінними вміннями й навичками для виконання поставлених завдань через особистий досвід культури поведінки в соціальному та природному оточенні, співпраці у різних видах діяльності. Освітніми результатами цього етапу школи є повноцінні мовленнєві, обчислювальні вміння і навички, узагальнені знання про реальний світ у його зв'язках і залежностях, розвинені сенсорні вміння, мислення, уява, пам'ять, здатність до

творчого самовираження, особистісно ціннісного ставлення до праці, мистецтва, здоров'я, уміння виконувати творчі завдання.

Список використаної літератури

1. Голодюк Л. Методичні рекомендації щодо формування навчально-дослідницьких умінь учнів 5-6 класів на уроках математики : науково-методичний посібник / Л. Голодюк. – К. : ТОВ «СІТПРІНТ», 2013. – 160 с.

Лариса Голодюк. Формирование учебно-исследовательских умений учащихся в процессе коллективного выполнения заданий по математике.

В статье раскрывается один из способов формирования социально-интерактивных и организационно-адаптационных умений учащихся в процессе совместного выполнения задач по математике. Описаны практические советы по работе в онлайн-офисном сервисе Диск Google и предложены задания для совместного выполнения учениками.

Ключевые слова: организационно-адаптационные умения, социально-интерактивные умения, учебно-исследовательские умения, онлайн-офисный сервис.

Larysa Golodiuk. Formation of teaching and research skills of students in the process of collective implementation of tasks in mathematics.

The article deals with some aspects of organizational and adaptational, social and interactive skills of students in the process of common implementation of tasks in mathematics. Practical pieces of advice of organization of the online office service Google Drive and objectives for common implementation by students are offered.

Key words: organizational and adaptational skills, social and interactive skills, teaching and research skills, online office service Google Drive.

УДК 37.013.42

Н. А. Клішевич

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-АДАПТАЦІЙНИХ УМІНЬ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ ОСОБИСТІСНОГО СТАНОВЛЕННЯ

У статті здійснено аналіз соціально-педагогічної роботи з підлітками в загальноосвітніх закладах, визначені соціально-педагогічні умови формування організаційно-адаптаційних умінь підлітків, обґрунтовано зміст соціально-педагогічної діяльності з адаптації підлітків до нового середовища навчального закладу.

Ключові слова: соціально-педагогічні умови, адаптація, соціально-педагогічна діяльність, підлітки з делінквентною поведінкою.

Постановка проблеми. Упродовж десятиліть загальноосвітні навчальні заклади залишаються провідними інститутами соціального виховання. Реформування системи освіти, котре нині відбувається в Україні, активізувало